

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-55>

УДК 330.322:004.8

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MARKET

Радіонов Юрій Денисович

доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1691-1090>

Radionov Yurii

National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics»

Стаття присвячена сучасним тенденціям розвитку цифровізації та застосування технологій штучного інтелекту на фінансовому ринку. Мета дослідження – аналіз напрямів застосування штучного інтелекту на фінансовому ринку України, зокрема у банківському секторі, виділення переваг та загроз цих тенденцій з урахуванням чинника війни та глобального тренду щодо розширення процесів цифровізації, як світової так і національної економіки. Доведено, що сучасні технології з використанням удосконалених систем штучного інтелекту, збору та аналізу великих даних (Big Data), машинного навчання (ML), використання автоматизованих фінансових сервісів кардинально змінюють майбутню структуру фінансових ринків, а також усталені відносини і принципи взаємодії між суб'єктами в межах цілісного функціонування складових елементів фінансового ринку. Акцентовано увагу на подальшому переході до on line інструментів щодо надання фінансових послуг через мобільні додатки, фінансові платформи та Internet банкінг.

Ключові слова: цифрова економіка, штучний інтелект, цифровізація, технології, сервіси, мобільні додатки, аналіз даних, фінансовий ринок.

The article is devoted to the current trends in the development of digitalization and the application of artificial intelligence technologies in the financial market. The purpose of the study is to analyze the directions of application of artificial intelligence in the financial market of Ukraine, in particular in the banking sector, to highlight the advantages and threats of these trends, taking into account the war factor and the global trend towards the expansion of digitalization processes, both in the global and national economy. It has been established that financial technologies, in particular the introduction of artificial intelligence into the activities of financial institutions, are one of the important modern drivers of innovative changes and significant transformations that are fundamentally changing the financial sector, even in conditions of war. Technological changes associated with the use of artificial intelligence systems will become a trigger for economic growth during the period of intensive recovery of Ukraine. It is proven that modern technologies using advanced artificial intelligence systems, collection and analysis of big data (Big Data), machine learning, and the use of automated financial services will radically change the structure of financial markets in the near future, as well as the established relations and principles of interaction between entities within the framework of the integrated functioning of the constituent elements of the financial market. The main areas of application of artificial intelligence technologies in the banking sector of Ukraine are highlighted, in particular, this concerns scoring, the use of self-service cash registers and more modern new generation ATMs. The study showed that the digitalization of the economy has led to the rapid development of new forms of financial activity: digital banking, the emergence of new financial products, in particular electronic money, digital payment systems, digital currencies, etc. The focus is on the further transition to online tools for providing financial services through mobile applications, financial platforms and Internet banking. The focus is on the potential of using artificial intelligence technologies in forming a strategy for ensuring proper financial stability and improving the financial regulation tools in Ukraine to improve the work and efficiency of the constituent elements of the financial market.

Keywords: digital economy, artificial intelligence, digitalization, technologies, services, mobile applications, data analysis, financial market.

Постановка проблеми. Російсько-українська війна триває четвертий рік і руйнує українську економіку та долі громадян. Між

тим, паралельно відбувається багато змін і трансформацій, як на національному, так і на глобальному рівні. Адже, останніми роками у

світі стрімко почав зростати фінансово-технологічний сектор, суттєво впливаючи на процеси пов'язані з наданням фінансових послуг. Ця наростаюча динаміка тісно пов'язана з шаленим розвитком фінансово-технологічної індустрії, розширюючи можливості і горизонти цифровізації, як в Україні, так і в глобальному масштабі. Фінансовий сектор не став виключенням щодо активного використання цифрових технологій через зростання попиту у дистанційному фінансовому обслуговуванні та посередництві, що є основним тригером становлення і розвитку сучасної цифрової економіки.

Цифровізація економіки набуває все більшого впливу і значення у світі завдяки розвитку електронного інформаційного середовища та збагачує національну економіку, новітніми, прогресивними технологіями.

Основною ціллю цифровізації є створення нових секторів економіки, трансформація усталених галузей та способів життя людини у більш нові напрями з ефективним використанням наявних ресурсів [1].

Важливо відмітити, що цей динамічний процес активно запрацював ще у період світової пандемії COVID-19. Наразі, швидкими темпами зростає вплив штучного інтелекту (далі – ШІ) на фінансові ринки. Застосування ШІ вирішує багато різноманітних завдань сучасних фінансових інституцій при наданні ними фінансових послуг клієнтам, аналізу великих даних (Big Data), покращення фінансових операцій, процесів, удосконалення звітності тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Застосування штучного інтелекту (ШІ) розглядається дослідниками, як важливий, додатковий інструмент підвищення якості надання і модернізації фінансових послуг, запровадження нових сучасних продуктів (віртуальних голосових помічників для надання сервісу, створення чат-ботів, підтримка клієнтської мережі, ідентифікація ризиків непогашення кредиту, оцінювання кредитоспроможності тощо).

Аналіз економічної літератури свідчить, що у провідних європейських країнах системи та технології ШІ застосовуються у тісному взаємозв'язку з іншими технологічними розробками, використання яких у фінансовому секторі кардинально змінює та трансформує існуючі підходи до фінансового посередництва та надання фінансових послуг. Зазначене пояснюється широкою автоматизацією різних операцій та процесів, що вимагає міні-

мальне застосування людської праці, змін форматів роботи та надання якісних послуг клієнтам. До того ж, скорочуються операційні витрати та забезпечується більша витривалість та стійкість бізнесу у сучасних складних та непередбачуваних умовах функціонування. Загалом завдяки процесам цифровізації відбулися значні структурні зрушення у розвитку фінансових ринків та впровадження передових фінансових інструментів у практичну діяльність.

Проблематика розвитку цифрової економіки та трансформації фінансового сектору досліджуються в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема вплив ШІ на фінансові інновації розкривається у наукових працях В.Г. Бабенко-Левади, М.М. Чикалюка, Ю.В. Ковернінської. Автори досліджують стимулювання розвитку фінансових інструментів та забезпечення динамічності фінансових потоків через інтеграцію алгоритмів застосування ШІ [2]. У дослідженнях Д.М. Павлюченко розкривається застосування ШІ, зокрема машинного навчання у банківських продуктах (від виявлення шахрайства до скорингу клієнтів) [3]. У роботах І. Чуницької та Л. Богріновцевої досліджено загальний вплив цифрових технологій на фінансовий ринок з акцентом уваги на необхідності імплементації державної політики до цифрових викликів та загроз [4]. Проведений нами аналіз досліджень О.М. Парубець, Д.О. Сугоняк та І.О. Середюк свідчить про визначення дослідниками потенційних сфер застосування технологій ШІ в Україні. Автори акцентують увагу на недостатній інституційній готовності регуляторів до впровадження систем заснованих на ШІ [5]. Аналіз цифровізації фінансових ринків на макrorівні виявив суттєві зміни фінансової взаємодії через зростання поширення транснаціональних фінансових сервісів та розширення цифрових платформ про це йдеться в дослідженнях І.М. Гринько [6]. Зважаючи на значні теоретичні та практичні досягнення вчених у розкритті ролі ШІ у розвитку фінансового ринку, існує нагальна потреба в поглибленні емпіричних знань з даного питання, включаючи більш детальний аналіз технологій ШІ на фінансову діяльність в межах функціонування фінансового ринку та його реальний вплив на вирішення різносторонніх завдань фінансових установ. До того ж, необхідно окреслити загрози та переваги в умовах інтеграції цифрових технологій, цим визначається актуальність даного дослідження.

Отже, **метою статті** є аналіз напрямів застосування ШІ на фінансовому ринку України, зокрема банківському секторі, виділення переваг та загроз з урахуванням чинника війни та глобального тренду щодо розширення процесу цифровізації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація економіки несе в собі певні переваги, оскільки швидкими темпами розвивається технологічний сектор. Технології ШІ стають вагомим чинником нинішніх трансформаційних змін на фінансових ринках. Застосування систем ШІ охоплює широкий спектр завдань та сфер, зокрема від управління ризиками, фінансового моніторингу до автоматизації платіжних систем та скорингу.

Вже понад 18 провідних фінансових установ США, Канади, Європи та Азії активно застосовують ШІ, серед них: Bank of America, JPMorgan Chase, Capital One, Royal Bank of Canada, Wells Fargo, Goldman Sachs, CommBank, DBS Bank, Citigroup, UBS, ING, BNP Paribas, HSBC, TD Bank, Bank of Montreal, Scotiabank, Mizuho Financial Group, Sumitomo Mitsui Financial Group та інші [7].

Одним з перших рішень, прийнятих 47 президентом США Дональдом Трампом після інаугурації (20.01.2025), стало його бажання інвестувати у розвиток ШІ. Отож, провідні технологічні компанії OpenAI, SoftBank та Oracle створять компанію Stargate, аби розвивати нейромережу. Відомо, що спочатку у проєкт США інвестують 100 млрд доларів, а найближчими роками сума зросте уп'ятеро. США інвестують 500 млрд доларів у програму розвитку штучного інтелекту. Дональд Трамп скасував указ попереднього 46 президента США Джо Байдена від 2023 року, котрий обмежував розробку ШІ заради безпеки. З цього приводу, гендиректор OpenAI Сем Альтман (так званий "батько" штучного інтелекту (ШІ)), гендиректор SoftBank Масаесі Сон і голова правління Oracle Ларрі Еллісон відвідали Білий дім і зустрілися із Дональдом Трампом та іншими керівниками технологічних компаній. Stargate будуватиме інфраструктуру для роботи надсучасного ШІ – зокрема, це будуть центри обробки даних. За словами Ларрі Еллісона, перший проєкт уже розпочали в Техасі. Очікується, що Stargate залучить до роботи понад 100 тисяч людей. Голова «SpaceX» та «Tesla» Ілон Маск на своїй сторінці в соцмережі X розкритикував проєкт Stargate. Мільярдер сумнівається, що компанії, запрошені для його реалізації, здатні це втілити. Так, китай-

ський стартап DeepSeeky 27 січня 2025 року, поставив під сумнів технологічне домінування США. Оскільки, остання модель ШІ DeepSeeke є економічно ефективною при роботі на менш просунутих чипах, ніж використовувані зараз. DeepSeek 20 січня 2025 року запустила свою нову модель DeepSeek-R1 з відкритим вихідним кодом, що була розроблена за низькою ціною та з використанням невеликої кількості мікросхем порівняно з іншими компаніями, котрі займаються розробкою ШІ. Продуктивність R1 перевершує аналогічні моделі таких технологічних компаній, як Google або OpenAI, модель швидко зайняла місце в топ-10 у додаткових магазинах (APP) по всьому світу [8].

Характерною особливістю XXI ст. є стрімкий розвиток цифрових технологій та ШІ, тому будь-яке сучасне суспільство потребує нових ідей у різних галузях та сферах економіки.

Штучний інтелект (ШІ) не лише розвивається, навпаки впевнено прориває собі дорогу на вітчизняному та світовому ринку праці, автоматизуючи рутинні завдання та створюючи нові професії, що призводить до перерозподілу робочої сили та підвищення вимог до професійних компетентностей спеціалістів. Зараз ми спостерігаємо, як в умовах російсько-української війни зріс попит на фахівців ШІ, кібербезпеки, аналізу даних. Цей попит обумовлений необхідністю поступового скорочення військових на полі бою і їх заміна на бойові системи з вбудованим штучним інтелектом (ШІ) [9].

Застосування ШІ, новітніх технологій та інших передових інноваційних програм в цифровій економіці дозволяють підвищити якість надання адміністративних послуг в державному секторі економіки, оперативно вирішувати проблеми, покращувати якість обслуговування бізнес-партнерів та населення загалом [10].

Впровадження ШІ у фінансовий сектор поряд із значними перевагами створює додаткові ризики та загрози, пов'язані з регуляторною невизначеністю, необхідністю удосконалення систем кіберзахисту та створення надійних запобіжників, способів, методів збереження персональних даних.

Не дивлячись на певні ризики на сучасному етапі розвитку дуже важливо розширювати та вдосконалювати технології ШІ. Водночас, їх зростання потребує належного обсягу фінансування, тому залучення інвесторів є одним із вдалих управлінських рішень щодо забезпечення висхідної динаміки розвитку

ШІ в Україні, як в умовах війни, так і в період повоєнного відновлення.

Зростання фінансових витрат на застосування технологій ШІ за прогнозами деяких аналітиків та експертів за підсумками 2025 року складе 59 млрд дол. США і цей показник до 2028 року може подвоїтися до 130 млрд дол. США.

Ми узагальнили набутий досвід впровадження технологій ШІ та окреслили його цінність у застосуванні фінансовими установами при здійсненні різної операційної діяльності (табл. 1).

Аналіз рівня переваг або задоволеності фінансових інституцій, які використовуючи ШІ надають фінансові послуги показав, що завдяки цьому інструменту зросла операційна ефективність та цінність таких інституцій.

Класичні фінансові організації та фінтех-стартапи активно використовують технології віртуальної та доповненої реальності з метою підвищення якості дистанційного обслуговування та підвищення лояльності клієнтів [6].

В Україні технології ШІ вже впроваджують ПриватБанк, ОТП-банк, Ощадбанк, Sense Bank, ПУМБ, Універсал банк та інші. Їхні пріоритети – кредитний скоринг, персоналізація продуктів, оптимізація роботи call-центрів і прогнозування поведінки клієнтів. Національний банк України теж тестує ШІ у регуляторних процесах: виявлення відмивання коштів, прогнозування інфляції та підвищення операційної ефективності. У 2024 році було запущено внутрішній проєкт із тестування моделей, а в червні 2025 року делегація Національного банку України обговорювала міжнародні практики на засіданні Банку міжнародних розрахунків у м. Базель. Наразі, застосування ШІ в фінансах не лише тренд, а стратегічний

інструмент розвитку. Він потребує людської експертизи, контролю та поступового впровадження. Протягом найближчих п'яти років українські банки, що активно інтегрують ШІ, зможуть підвищити якість обслуговування клієнтів, знизити операційні витрати та запропонувати персоналізовані фінансові продукти, наближаючи фінансовий сектор України до світових стандартів [7].

Поширеними є технології з маркетингу – чат-боти, розмовні технології ШІ, обслуговування клієнтів тощо. Переважна більшість підсистем фінансового, бухгалтерського обліку та звітності фінансових організацій досить часто потребують застосування ШІ в операційній діяльності.

Серед основних переваг застосування ШІ у фінансовому секторі є покращення доступності послуг, отримання вчасної інформації, зростання рівня економічної ефективності надання послуг та підвищення задоволеності споживачів фінансових сервісів.

Як зазначалося, технології ШІ призвели до утворення значних ризиків та загроз і це стосується необхідності перевірки достовірності інформації, посилення систем кіберзахисту, різного роду проблем щодо дискримінації, упередженості та конфіденційності, що можуть негативно вплинути на користувачів фінансових послуг. Практика свідчить, що іноді системи згенеровані ШІ зумовлюють значні виклики щодо надійності та якості результатів, а також несуть в собі загрози та ризики через недостатній рівень цифрової грамотності користувачів послуг.

Нинішнє застосування технологій ШІ супроводжується появою нових каналів та джерел поширення і передачі системних вад і ризиків фінансових ринків. Передусім, йдеться про

Таблиця 1

Переваги та недоліки застосування технологій ШІ у фінансовій сфері

Функціональне застосування ШІ	Напрями використання ШІ при наданні фінансових послуг
Переваги стосуються збільшення конкурентоспроможності, підвищення операційної ефективності, удосконалення досвіду роботи з клієнтами в наданні фінансових послуг	Проблемним недоліком є відсутність методологічних підходів до вимірювання рівня рентабельності інвестицій у технології ШІ, обмаль знань щодо імплементацій технологій ШІ, постійні загрози щодо захисту персональних даних та удосконалення системи кібербезпеки
Поширена практика застосування технологій ШІ у IT-функціях, продажах, маркетингу, сервісних операціях	Оптимізація інвестиційного портфелю, торгівля фінансовими інструментами, процесами залучення клієнтів та управління цим досвідом, а також обробка даних (Big Data) та генерація звітності

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

залежність від третіх сторін, таких як: розробники та постачальники технологій ШІ, витік інформації або інших аналітичних даних тощо. Тут може бути ризик залежності фінансових інституцій від хмарних сервісів та сторонніх постачальників послуг, що може паралельно слугувати додатковим джерелом ризиків та загроз. Водночас, збої в роботі постачальників можуть призвести до погіршення стабільності функціонування на фінансових ринках.

Цифрова економіка це економіка, яка формується на цифрових та інформаційно-комунікативних технологіях, її потужний розвиток та розширення на сфері традиційної економіки сприятиме тому, що поступово змінюватиметься й сама традиційна економіка. Оскільки, вона трансформуватиметься у нову форму наблизившись впритул до споживача та постачальника й перетвориться від споживача ресурсів до джерела їх створення [1].

Цифровізація та автоматизація обслуговування клієнтської мережі є одним із вагомих напрямів використання ШІ у фінансовій сфері. Ефективний аналіз та автоматизація класифікації даних про своїх клієнтів з допомогою розумного розподілу дає можливість фінансовим установам вирішувати сучасні, складні завдання, що стосується великої кількості дзвінків, запитів споживачів та інших повідомлень, які надходять від клієнтів.

Завдяки технологіям ШІ банківські установи мають можливість використовувати замість call-центрів, інший інструмент – чат-боти. Цей механізм суттєво покращує операційну ефективність фінансової діяльності, а також якість і оперативність обслуговування клієнтів фінансового ринку. Сучасні віртуальні чат-боти спроможні вирішувати більшість проблемних завдань, які ставлять споживачі і дають конкретні відповіді на поставлені питання, а за необхідності скеровують клієнта до відділу підтримки споживачів і отримання інформації від компетентного фахівця-людини.

Наразі, ШІ є одним із надійних та перспективних напрямів подальшого розвитку, як інформаційних систем, так і удосконалення технологій у сфері надання фінансових послуг. Перспективними, як свідчить практика є технології засновані на збиранні, обробці та аналізі великих даних (Big Data), алгоритмах навчання та самовдосконалення.

Застосування ШІ у секторі надання банківських послуг є одним з провідних, зорієнтованих на розробку й інтеграцію ШІ для виконання численних проблемних завдань.

Серед основних напрямів використання ШІ в банківському секторі України варто виділити такі:

- Для прогнозування клієнтського попиту та пікових навантажень (прикладі інструментів: IBM Watson Studio та Google Vertex AI Forecasting);
- Для автоматизації розподілу клієнтських запитів (системи Zendesk Answer Bot та Freshdesk AI);
- Для створення чат-ботів і віртуальних помічників (Dialogflow (Google Cloud), Microsoft Azure Bot Service, Conversica, Genesys AI, LivePerson, Amelia AI (IPsoft) тощо);
- Для проведення всебічного аналізу клієнтів (SAS Analytics, IBM Watson Analytics, Google Cloud BigQuery ML);
- Для прогнозування поведінки клієнтів (готові моделі від Microsoft Azure AI);
- Для інтеграції даних та швидкого навчання моделей (інструменти Snowflake та DataRobot);
- Для створення персональних клієнтських пропозицій (система Amazon Personalize);
- Для підбору фінансових продуктів (Google Recommendations);
- Для розробки власних моделей рекомендацій (відкритий AI-пакет H2O.ai);
- Для персоналізованих маркетингових кампаній (Adobe Sensei, Salesforce Einstein AI);
- Для автоматизації маркетингу (HubSpot AI, Zoho CRM AI);
- Для оптимізації рекламних бюджетів і таргетингу (Meta Advantage+, Google Ads AI);
- Для управління кредитним ризиком (FICO Platform, Zest AI);
- Для боротьби з шахрайством (Feature-space та SAS Fraud Management) [7].

Впровадження банківськими установами ШІ дає можливість знизити витрати, підвищити дохід та операційну ефективність установ, а також покращити якість обслуговування клієнтів та забезпечити високий рівень зростання продуктивності праці.

Практика показує, що застосування технологій ШІ дає можливість перейти до більш персоналізованого надання фінансових послуг. Це означає, що з отриманих даних споживачів, банківська установа може сформувати і подати клієнту індивідуальну пропозицію, що заохочуватиме та розширюватиме коло споживачів фінансових послуг.

Наразі, актуальним і більш затребуваним залишається напрям застосування ШІ у ролі

робота-консультанта, як більш дешевого способу донесення важливої інформації до споживача, а також удосконалення підходів в питаннях запобігання шахрайству та управління ризиками.

Впровадження ШІ дозволяє банкам скоротити витрати через автоматизацію рутинних завдань і залучати людські ресурси на стратегічні напрями. ШІ-моделі також мінімізують помилки людей в аналізі даних і рішеннях щодо кредитування [11].

Застосування банківськими установами технологій ШІ дає можливість вирішувати актуальні питання прогнозування частки невиконання кредитів клієнтами, опрацювання соціальної, екологічної, управлінської інформації для аналізу стану внутрішньої ситуації. Крім того, технології ШІ допомагають у виявленні ознак шахрайства або недобросовісної поведінки персоналу банку. Часто технології ШІ застосовуються національними банками у контрольних та наглядових процедурах, виявлення ризиків фінансових установ, підозрілих трансакцій, ранньої ідентифікації та недопущення стресових ситуацій, оцінювання кредитних ризиків, прогнозування ймовірності використання клієнтами банківських послуг або виникнення інших помилок, що впливають на ефективність та стабільність функціонування фінансової установи.

Одним із напрямів зменшення впливу ризиків можна задіяти додаткові інструменти та механізми їх перегляду, як на стратегічному, так і операційному рівнях, що дає можливість з одного боку, ранжувати їх за рівнем загрози, а з іншого - впевнитися у дійсності/правдивості висловлених припущень та сконцентрувати наявні ресурси на їх подолання.

Розширення цифрових фінансових послуг тягне за собою вищий ризик кіберзагроз. Україна має проблеми у сфері кібербезпеки, що вимагає вдосконалення оборонних дій та підвищення цифрової грамотності населення. Фінансова грамотність – поряд з популяризацією цифрових фінансів, у деяких сегментах спостерігається низький рівень фінансової грамотності, що може перешкоджати їх використанню та призвести до відповідних ризиків. В Україні впроваджується регулювання діяльності цифрових фінансових установ, проте законодавство у цій сфері потребує подальшого вдосконалення та коригування для регулювання криптовалют, а також захисту споживачів цифрових послуг та забезпечення кібербезпеки. Державна підтримка – у цьому

плані є важливою віхою у реалізації концепції «Держава в смартфоні», яка сприяє інтеграції цифрових рішень у повсякденне життя громадян [12].

Технології ШІ застосовані у фінансовому секторі підвищують рівень безпеки, як послуг, так і операцій, надійність та оперативність, а також можливість належного, довготривалого зберігання приватної, конфіденційної інформації. Використання інструменту ШІ це, по-суті, новий спосіб та алгоритм організації та збереження баз даних, які мають вищий ступінь надійності.

На наш погляд, оцінюючи роль технологій ШІ у розвитку банківської системи в Україні доцільно зазначити, що сучасні банки повинні бути більш конкурентоспроможними, особливо у цифровому середовищі, дотримуватися світових правил та тенденцій розвитку банківської справи. Тому, надзвичайно актуальним для них є питання збільшення фінансових інвестицій у новітні цифрові технології, прискорення впровадження інноваційних сервісів, продуктів та послуг.

В Україні, враховуючи євроінтеграційні прагнення важливим завданням є гармонізація національного законодавства із регламентами та законами країн-членів ЄС, що включає сферу цифрових фінансів та використання технологій ШІ з метою посилення операційної стійкості функціонування фінансового ринку.

На жаль, маємо констатувати, що досі відсутня належна нормативно-правова база регулювання використання технологій та штучного інтелекту, хоча в цьому напрямку, зокрема регулювання віртуальних активів певні кроки зроблено. Так, у межах виконання вимог Меморандуму між Україною та Міжнародним валютним фондом (МВФ), Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) представила модель розподілу повноважень між регуляторами – НКЦПФР та Національним банком України (НБУ). Запропонована модель, розроблена на основі стандартів MICA (Markets in Crypto-Assets) та європейського досвіду, була попередньо представлена місії МВФ. Вона розділить повноваження між НКЦПФР та НБУ. НКЦПФР відповідатиме за:

- нагляд за емісією, публічною пропозицією та допуском до торгів усіх токенів, окрім токенів електронних грошей (ЕМТ);
- авторизацію та нагляд за діяльністю емітентів ART (токенів, прив'язаних до активів);

– авторизацію та нагляд за постачальниками послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, окрім послуг обміну на гроші;

– протидію зловживанням щодо всіх токенів, окрім ЕМТ.

Національний банк України контролюватиме:

– нагляд за емісією, публічною пропозицією та допуском до торгів ЕМТ (токенів електронних грошей);

– авторизацію та нагляд за емітентами ЕМТ, а також постачальниками послуг з обміну віртуальних активів на гроші.

– протидію зловживанням щодо ЕМТ.

Запровадження цього механізму регулювання сприятиме створенню прозорих та зрозумілих правил для учасників ринку віртуальних активів, а також гармонізації українського законодавства із європейськими стандартами [13].

Висновки. Дослідження показало, що впровадження технологій ШІ у фінансовий сектор дає фінансовим установам як переваги (посилення конкурентоспроможності, розширення клієнтської мережі отримувачів фінансових послуг, підвищення операційної ефективності), так і зумовлює появу нових викликів і загроз через зростання обсягів вкладень, навчання та перенавчання персоналу щодо оволодіння сучасними навичками цифрових технологій, збільшення обсягу інвестиційного пакету для розбудови цифрової інфраструктури, а також регуляторною невизначеністю через переважання загального регулювання захистом персональних даних та кібербезпекою. Використання технологій ШІ на фінансовому ринку призводить до оптимізації фінансового портфеля, кращого аналізу великих даних (Big Data), якісного управління клієнтською мережею та зростання ролі і значення

цього інструменту для успішності функціонування фінансової установи на ринку.

Результати дослідження засвідчили всезростаючу роль використання ШІ у банківському секторі України та загалом у світі. Цей інструмент допомагає вирішувати низку актуальних завдань щодо соціальної, екологічної та управлінської інформації для більш дієвого та якісного аналізу внутрішнього стану банку, покращувати прогнозування частки невиконання клієнтами наданих кредитів, ідентифікації та виявлення ризиків на ранній стадії розгляду. Технології ШІ допомагають уникати серйозних помилок щодо проблемних клієнтів, ймовірності використання ними банківських послуг, а також проведення ефективного нагляду та контролю діяльності фінансової установи.

ШІ та фінансові технології вже сьогодні змінюють ринкову структуру, бізнес-моделі фінансових установ, правила регулювання та формують нову фінансову реальність. Окрім викликів, ШІ може стати інструментом забезпечення фінансової стабільності, ефективності регуляторного контролю, прогнозування ринкових коливань.

На наш погляд, необхідно продовжити дослідження в цій царині зосередивши увагу дослідників на різних моделях фінансового сектору, які формуються в епоху цифровізації у різних країнах світу. До того ж, необхідно вести пошук щодо детального зрізу елементів та складових, які впливають на ефективність діяльності як національних так і глобальних фінансових ринків для напрацювання науково-обґрунтованих підходів та удосконалення наявного інструментарію з метою покращення надання фінансових послуг населенню, а також удосконалення етики використання ШІ у фінансовій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Radionov Yu.D. Digitization of the Economy of Ukraine Under Marthial Law. Information Progress and Technology Transforming the World: monograph. Edited by Irina Tatomyr, Liubov Kvasnii. Praha: OKTAN PRINT, 2024, 342 p. P.204-219 DOI: <https://doi.org/10.46489/ipatttw-24-24> (дата звернення: 12.12.2025).
2. Бабенко-Левада В. Г., Ковернінська Ю. В., Чикалюк М. М. Вплив штучного інтелекту на інновації у фінансовому секторі України у 2024 році. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. Вип. 3-4. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/25/25> (дата звернення: 26.11.2025).
3. Павлюченко, Д. М. (2024). Вплив штучного інтелекту та машинного навчання на банківські послуги. *Академічні візії*, (32). URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1277> (дата звернення: 26.11.2025).
4. Чуницька, І., & Богріновцева, Л. (2023). Вплив цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України. *Економіка та суспільство*, (49). DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60> (дата звернення: 20.01.2026).

5. Парубець, О. М., Сугоняко, Д. О., Середюк І. О. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку штучного інтелекту у фінансовому секторі України. *Фінансові дослідження*. 2019. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2019_1_10 (дата звернення: 23.12.2025).
6. Гаркавенко, В., & Грінько, І. (2021). Вплив цифровізації на трансформацію глобального фінансового ринку. *Економіка та суспільство*, (33). DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-74> (дата звернення: 25.01.2026).
7. ШІ змінює фінансову сферу: як банки використовують нові технології. URL: <https://aub.org.ua/104/ekspertna-dumka/30425-shi-zminiuiie-finansovu-sferu-iak-banky-vykorystovuiut-novi-tekhnologii> (дата звернення: 27.12.2025).
8. Трамп ставить на штучний інтелект: де межа безпеки? URL: <https://ua.korrespondent.net/articles/4751098-tramp-stavyt-na-shtuchnyi-intelekt-de-mezha-bezpeky> (дата звернення: 17.12.2025).
9. Radionov Yu.D. Artificial Intelligence: Essence, Challenges and Development Prospects. *Data Economy: Challenges and Opportunities for Business and Government*. monograph, Praha: OKTAN PRINT, 2025, 347 p. P. 190–203. DOI: <https://doi.org/10.46489/DECAO-25-03> (дата звернення: 11.12.2025).
10. Радіонов, Ю.Д. (2025). Сутність та стан сучасного розвитку цифровізації економіки України. *Економіка та суспільство*, (71). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-41> (дата звернення: 10.12.2025).
11. Драгін О. (2025). Довірити фінанси штучному інтелекту. URL: <https://forbes.ua/money/doviriti-finansi-shtuchnomu-intelektu-banki-vprovadzhuuyut-shi-v-obslugovuvannya-klientiv-cio-sense-bank-oleksandr-dragin-pro-perevagi-ta-riziki-avtomatizatsii-23092025-32811> (дата звернення: 15.12.2025).
12. Гнездоський, О., Домашенко, С., & Морозов, Д. (2024). Вплив цифрового фінансового простору на економічний розвиток: аналіз потенціалу та перспективи для України. *Економіка та суспільство*, (65). DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-117> (дата звернення: 23.01.2026).
13. НБУ та НКЦПФР поділять регулювання ринку віртуальних активів. (2025). URL: <https://finclub.net/news/nbu-ta-nkcpfr-podiliat-rehuliuвання-rynku-virtualnykh-aktiviv.html> (дата звернення: 29.12.2025).

REFERENCES:

1. Radionov, Yu. D. (2024). Digitization of the Economy of Ukraine Under Martial Law. *Information Progress and Technology Transforming the World*: monograph. Edited by Irina Tatomyr, Liubov Kvasnii. Praha: OKTAN PRINT. P. 204-219. DOI: <https://doi.org/10.46489/ipatwtw-24-24> ; ISBN 978-80-88618-70-6 (accessed December 12, 2025). (in English)
2. Babenko-Levada V. H., Koverninska Yu. V., Chykaliuk M. M. (2024) Vplyv shtuchnoho intelektu na innovatsii u finansovomu sektori Ukrainy u 2024 rotsi [The impact of artificial intelligence on innovations in the financial sector of Ukraine in 2024]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk – Current issues in economic sciences*. Vol. 3-4. Available at: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/25/25> (accessed November 26, 2025). (in Ukrainian)
3. Pavlyuchenko, D. M. (2024). Vplyv shtuchnoho intelektu ta mashynnoho navchannia na bankivski posluhy [The Impact of Artificial Intelligence and Machine Learning on Banking Services]. *Akademichni vizii – Academic Visions*, (32). Available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1277> (accessed December 26, 2025). (in Ukrainian)
4. Chynytska, I., & Bogrinovtseva, L. (2023). Vplyv tsyfrovoykh tekhnologii na rozvytok finansovoho rynku Ukrainy [The impact of digital technologies on the development of the financial market of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (49). DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60> (accessed January 20, 2026). (in Ukrainian)
5. Parubets, O. M., Sugonyako, D. O., Seredyuk I. O. (2019). Doslidzhennia suchasnoho stanu ta perspektyv rozvytku shtuchnoho intelektu u finansovomu sektori Ukrainy [Research into the current state and prospects for the development of artificial intelligence in the financial sector of Ukraine]. *Finansovi doslidzhennia – Financial Research*. No. 1. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2019_1_10 (accessed December 23, 2025). (in Ukrainian)
6. Harkavenko, V., & Grinko, I. (2021). Vplyv tsyfrovizatsii na transformatsiiu hlobalnoho finansovoho rynku [The impact of digitalization on the transformation of the global financial market]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (33). DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-74> (accessed January 25, 2026). (in Ukrainian)
7. Shi zminiuiie finansovu sferu: yak banky vykorystovuiut novi tekhnologii [AI is changing the financial sector: how banks are using new technologies]. Available at: <https://aub.org.ua/104/ekspertna-dumka/30425-shi-zminiuiie-finansovu-sferu-iak-banky-vykorystovuiut-novi-tekhnologii> (accessed December 27, 2025). (in Ukrainian)
8. Tramp stavyt na shtuchnyi intelekt: de mezha bezpeky? [Trump is betting on artificial intelligence: where is the safety line?]. Available at: <https://ua.korrespondent.net/articles/4751098-tramp-stavyt-na-shtuchnyi-intelekt-de-mezha-bezpeky> (accessed December 17, 2025). (in Ukrainian)

9. Radionov Yu.D. (2025). Artificial Intelligence: Essence, Challenges and Development Prospects. Data Economy: Challenges and Opportunities for Business and Government. Monograph, Praha: OKTAN PRINT, pp. 190–203. DOI: <https://doi.org/10.46489/DECAO-25-03>; ISBN 978-80-88618-67-6 (accessed December 11, 2025). (in English)
10. Radionov, Yu. D. (2025). Sutnist ta stan suchasnoho rozvytku tsyfrovizatsi ekonomiky Ukrainy [The essence and state of the current development of digitalization of the Ukrainian economy. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (71). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-41> (accessed December 10, 2025). (in Ukrainian)
11. Dragin O. (2025). Doviryty finansy shtuchnomu intelektu [Trusting Finance to Artificial Intelligence]. Available at: <https://forbes.ua/money/doviriti-finansi-shtuchnomu-intelektu-banki-vprovadzhuut-shi-v-obslugovuvannya-klientiv-cio-sense-bank-oleksandr-dragin-pro-perevagi-ta-riziki-avtomatizatsii-23092025-32811> (accessed December 15, 2025). (in Ukrainian)
12. Gniezdovsky, O., Domashenko, S., & Morozov, D. (2024). Vplyv tsyfrovoho finansovoho prostoru na ekonomichnyi rozvytok: analiz potentsialu ta perspektyvy dlia Ukrainy [The impact of the digital financial space on economic development: analysis of potential and prospects for Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (65). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-117> (accessed January 23, 2026). (in Ukrainian)
13. NBU ta NKTsPFR podiliat rehuliuвання rynku virtualnykh aktyviv [NBU and NSSMC to share regulation of virtual assets market]. Available at: <https://finclub.net/news/nbu-ta-nktspfr-podiliat-rehuliuвання-rynku-virtualnykh-aktyviv.html> (accessed December 29, 2025). (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 03.02.2026

Дата прийняття статті: 20.02.2026

Дата публікації статті: 06.03.2026